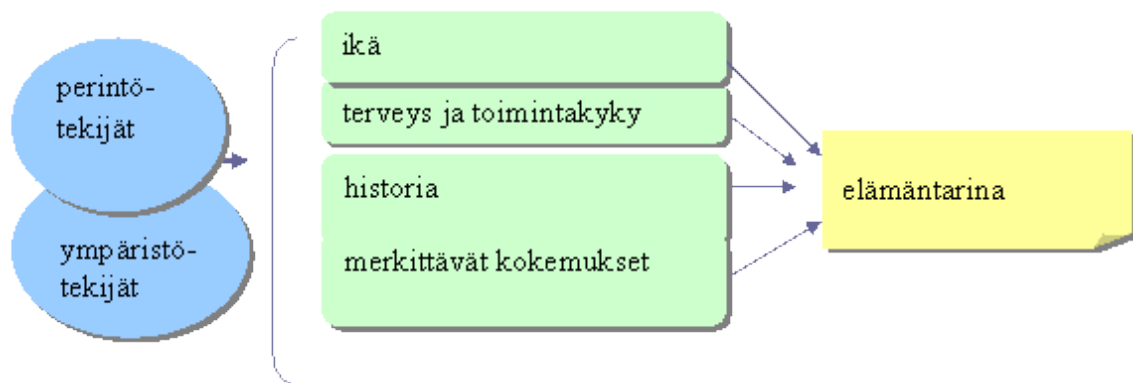


ELÄMÄNTARINA

Vanhuksen elämäntarina

Vanhuksen elämäntarinan tunteminen auttaa hoitajaa ymmärtämään vanhuksen tämänhetkistä toimintakykyä syvällisesti. Elämäntarinan tuntemisen avulla hoitaja voi tunnistaa vanhuksen toimintakykyyn liittyviä voimavaroja ja ongelmia. Tietämällä, mitkä asiat ovat vanhukselle tärkeitä ja missä hän on kokenut hyvää oloa, voidaan näitä asioita tuoda myös nykyhetkeen. Esimerkiksi musiikki, joka vanhusta on miellyttänyt nuoruudessa, voi viihdyttää häntä myös vanhuudessa.

Vanhuksen nykyinen toimintakyky on sidoksissa hänen elämänsä historiaan. Jokaisen elämää voidaan luonnehtia tarinaksi. Elämä koostuu lukuisista pienistä tarinoista, jotka alkavat syntymästä ja päättyvät kuolemaan. Jokaisen ihmisen elämäntarina kertoo ja opettaa kuuntelijalle tästä jotakin tärkeää. Hoitaja voi koota vanhuksen elämäntarinan hyödyntäen esimerkiksi elämänkaariajattelua. Hän voi tehdä elämäntarinasta kirjallisen kertomuksen tai laatia sen esimerkiksi käsitekartan muotoon.



Kuva. Vanhuksen elämäntarinan kokonaisuus.

Historialliset tekijät merkitsevät samoille ikäluokille yhteisiä kokemuksia. Näitä ovat esimerkiksi sota, taloudellinen lama tai nousukausi, terveydenhuollon kehittyminen, koulutusjärjestelmien kehittyminen, elinkeino- ja perherakenteiden muutokset.

Merkittävät kokemukset ovat yksilöllisiä ja ennustamattomia kokemuksia, jotka jättävät ihmisen elämään merkittävän muistijäljen. Niitä ovat esimerkiksi terveydentilan ja hyvinvoinnin muutoksiin liittyvät asiat, perheenjäsenten elämään liittyvät muutokset, läheisten menetykset, työtä koskevat muutokset ja elämänympäristön muutokset.

Elämäntarinassa vanhuksen elämää ajatellaan prosessina, josta tehdään ymmärrettävä vanhukselle itselleen, hänen läheisilleen että vanhustyöntekijöille. Ymmärrettäväksi tekeminen tapahtuu niin, että vanhus kertoo elämästään hoitajalle, joka kirjaa asiat muistiin ja kertoo asioita vanhuksen kanssa varmistaakseen asioiden paikkansapitävyyden. Vanhus on aktiivinen toimija elämäntarinan kuvaamisessa.

Elämäntarinan tiedonlähteitä ovat myös vanhuksen läheiset, erilaiset viralliset vanhuksesta kertovat dokumentit ja hoito- ja hoivahenkilökunta. Sekundaarilähteiden merkitys korostuu, mikäli vanhus ei itse pysty toimimaan aktiivisena tiedonantajana elämäntarinan keräämisessä. Elämäntarinan kerääminen on jatkuva prosessi, jossa elämäntarina syvenee ja täydentyy jatkuvasti.

Elämäntarinassa kartoitetaan vanhuksen lapsuuteen, nuoruuteen, aikuisuuteen, työelämään, eläkeikään ja vanhuuteen liittyviä asioita ja kokemuksia. Ihmisen kehitys jatkuu koko elämän ajan. Jokainen elämä on yksilöllinen kokonaisuus, jossa eri ikävaiheissa on erilaisia rooleja ja velvoitteita. Jokainen ihminen toteuttaa elämässään omaa persoonallisuuttaan ja on elämässään aktiivinen ja toimiva tekijä. Hän vaikuttaa itse oman elämänsä suuntaan. Toisaalta ihmisen kehittyminen on aina sidoksissa ja yhteydessä historialliseen ja kulttuuriseen muutokseen.

Vanhuksen elämäntarina on aina yksilöllinen, autenttinen kuvaus hänen elämästään, ja sen luonne vaihtelee kontekstin mukaan. Vanhus kertoo todellista omaa tarinaansa, joka on aito ja väärentämätön. Hoitajan tehtävänä on kirjata vanhuksen kertomat asiat ja kokemukset ilman tulkintaa. Vanhus antaa kertomustilanteissa elämänsä tapahtumille ja episodeille erilaisia merkityksiä. Jokaisen elämässä on juoni, joka alkaa syntymästä ja päättyy kuolemaan. Tarina voi olla onnellinen tai onneton, iloinen tai surullinen. Kaikki elämäntarinat ovat tärkeitä ja merkityksellisiä. Niiden arvokkuus ei riipu elämäntarinan sisällöstä tai pituudesta. Jokainen vanhus on eletyn elämänsä hioma, ja menneet vaiheet ovat antaneet hänelle eväitä ja sisältöä tulevaisuuteen. Elämäntarinan rakentaminen on prosessi, jossa vanhus toimijana antaa tarinalle omia merkityksiään. Vanhuksen persoonallisuus vaikuttaa siihen, miten hän asiat kokee.

Jos vanhus ei itse pysty kertomaan tarinaansa hoitajalle, omaiset ja läheiset voivat olla tiedonantajia. Omaiset voivat esimerkiksi kertoa, millaista vanhuksen elämä on ollut lapsuudesta tähän hetkeen. Hoitaja voi haastatella omaisia tai hän voi pyytää omaisia kirjoittamaan vanhuksen elämästä. Hoitaja voi helpottaa omaisia kirjoittamisessa teemoittamalla elettyä elämää.